

Case: Ouderenzorg in Oudewater

Hoe kunnen oudere inwoners langer gezond thuis wonen en meedoen in de buurt?

Waar hebben we het over?

Oudewater is een overzichtelijke gemeente en hechte gemeenschap in het groene hart. De ruim tienduizend inwoners zijn van oudsher sterk op elkaar gericht, honkvast en gehecht aan de eigen intieme omgeving. Mensen kennen elkaar en zijn nauw betrokken bij het sociale leven. Oudewater heeft een rijk verenigingsleven, met veel betrokken mantelzorgers en vrijwilligers. Bedrijven uit Oudewater zijn met elkaar verbonden in een bedrijevnetwerk en ondersteunen samen allerlei maatschappelijke initiatieven. De gemeente heeft voor haar omvang een hoog voorzieningenniveau. Deels komt dat door de historie, dat toeristen aantrekt, en deels door de ligging.

Wat is het (toekomstige) probleem?

De demografische ontwikkeling van Oudewater laat een dubbele vergrijzing zien. Tot 2040 neemt populatie 65plussers toe met meer dan duizend personen, ruim 30 procent van de bevolking. Daarbij is de groei van 75plussers het grootst. In het verlengde van de vergrijzing stijgt de zorgvraag met 55 procent. Ook de vraag naar langdurige zorg neemt toe. Vanuit de Wet langdurige zorg is sprake van verregaande extramuralisering met een groei van 235% tot 88 plaatsen. Deze mensen voorzien zelf in het wonen, hebben een zwaardere zorgvraag en willen een veilige woonomgeving met 24-uurs zorg. Voorheen kwam deze doelgroep in aanmerking voor het verzorgingshuis. De intramurale zorgvraag daalt richting 2025 met 19 plaatsen en neemt weer toe tot 75 plaatsen in 2040. Inhoudelijk verschuift de intramurale zorg van somatisch naar psychogeriatrisch (88 procent in 2040).

De Wulverhorst is als kleinschalig woonzorgcentrum in Oudewater de enige aanbieder van zorg met verblijf binnen de sector verpleging, verzorging en thuiszorg. De diensten zijn ook buiten het complex beschikbaar, in de wijk en alle woongemeenschappen. Op dit moment staan er 90 cliënten op de wachtlijst voor zorg met verblijf en is er een gemiddelde wachtduur van 24 maanden. De Wulverhorst neemt een belangrijke plaats in binnen de sociale infrastructuur van de gemeente Oudewater maar kan onvoldoende voldoen aan de (toekomstige) vraag.

Wat speelt er mee?

De vraagstukken in de samenleving van Oudewater spelen op velerlei vlakken en worden bijna traditiegetrouw beantwoord langs de bekende paden in de diverse domeinen. Voor de gezondheidszorg betekent dat onder meer bedrijfsmatige optimalisatie om bedrijfseconomische vraagstukken het hoofd te bieden. Dit gaat veelal gepaard met schaalvergroting en functiedifferentiatie. Het blijkt lang niet altijd makkelijk om (delen van) oplossingen te vinden buiten dat wat gangbaar is binnen het systeem.

Het systeem in de ouderenzorg (wet- en regelgeving, aanbod, uitvoering en toezicht) lijkt een steeds grotere afstand te creëren tussen de leef- en systeemwereld. Wat gebruikers wensen, wat lokale politici en maatschappelijke organisaties willen en wat centraal wordt uitgedokterd, komt niet overeen. De eerste groep definieert kwaliteit van zorg met elementen als nabijheid, hartelijkheid, verbinding houdend met het verleden en de sociale omgeving. En zoveel als mogelijk kunnen blijven meedoen. Het is een beschrijving van kwaliteit vanuit een sociale invalshoek. Anderzijds zijn er de centrale overheid en diverse bestuursorganen met de ontwikkeling van beleid. Kwaliteit van zorg komt bij deze groep neer op elementen als patiëntveiligheid, betaalbaarheid, bedrijfsmatige



efficiency, de juiste zorg op de juiste plaats, bezettingsnomen, enzovoort. Het is een beschrijving van kwaliteit uit een afstandelijke technisch, financiële hoek.

Om aan de wensen van de eerste groep te voldoen is een beweging nodig waarbij beleidsvelden zich met elkaar verbinden, met kleinschalige netwerkorganisatie. Om aan de wensen van de tweede groep te voldoen is een beweging nodig waarbij ketensamenwerking ontstaat, het liefst grootschalig.

Wat is ons vraagstuk?

Samen met de gemeente zoekt De Wulverhorst eigentijdse oplossingen om te kunnen voldoen aan de vraag naar zorg en dienstverlening. Een oplossing waarbij het behoud van de intimiteit van de kleinschalige samenleving en het versterken van de samenleving hand in hand gaan. Om te kunnen overleven moet het woonzorgcentrum de toekomstige positie binnen het systeem van gezondheidszorg helder krijgen. Mogelijk is specialisatie nodig, bijvoorbeeld op het gebied van psychogeriatric. Lokale voorzieningen waarin De Wulverhorst nu voorziet kunnen onder druk komen te staan. Denk aan eerstelijnsverblijf, kortdurende opname, palliatieve zorg, maaltijdvoorziening en dagbesteding. Dit komt mede doordat financiers schaalomvang eisen en de aansturing niet langer lokaal maar steeds meer regionaal/provinciaal plaatsvindt.

De zoektocht leidt nu naar het lokale netwerk. Oudewaterse verpleeghuisbewoners behouden bijvoorbeeld hun eigen huisarts en er is een samenwerking met de kinderopvang. Voor meer eigentijdse antwoorden in de lokale sociale omgeving is echter meer nodig. Alleen dan is het mogelijk om tegenwicht te bieden aan de oplossingsrichting vanuit het zorgsysteem. (Lokaal) sociaal (her)ontwerp van zorg en dienstverlening in brede zin kan hier aan bijdragen.

Welke concrete vraag hebben we?

Wij willen de mogelijkheid verkennen voor een academische werkplaats, waarbij we de praktijk van de (ouderen)zorg en dienstverlening in Oudewater kunnen verbinden aan theorie, onderzoek en ontwerp van de universiteit.